

Dal paniràn ed Cúccoli La "vècia sgnàura"

L'é stè la màchina fotogràfica di *paparazzi* e di fotògrof da spuàlèzzi: difèzzil e lānta da adruvèr (fra un scāt e cl'èter bisugnèva prilèr inānz e indrī una manèzza); e pò ai èra da abituères a fèr l'incuadrādùra, parché i muvimènt i èn al incuntrèri e i sugèt i risùlten arbaltè cme int un spèc'; pùc scāt a dispuziān (āl peléccol āli èren da 12 o 24 fotogrāfi e raiga!). Canbièr la peléccola, pò, l'èra un'inpraisa e al tānp a dispuziān in zèrti ucaziān l'èra piotòst schèrs, pr' esānpi ai spuàlèzzi. Àultr a tòtt quasst, anc mètter a fùg al sugèt l'èra un quèl machināus, còmm dal rèst anc adruvèr l' *esposimetro* ch'al dèva i tēnp dal scāt e al diafrāma. E alāura parché - a dirī vuèter - in tant i dlizèven una màchina acsé cunplichè? A v al dègg mé: par prēmna còsa par la robustazza, l'afidabilitè e par la grandazza dal fotogrāma, sé, insāmma, al negatīv, ch'l'è ed 6 x 6 zentèmmeter e quasst al vlèva dīr psair fèr di ingrandimènt ed tòtt rispèt; e pò anc parché l'èra la màchina di VIP, l'èra - cum as dīs adès - un *status symbol*, un quèl da stimères. Defāti, ògni tant, a i fècc dānter una peléccola in bianc e naigher (mo oramāi i n s cāten quèsi pió) e vī ch'a vāg a fèr un girtén par piāza. Int l'època dāl machin eletrònica e digitèl, stramèz a quī ch'i an una "zèrta etè" cme mé ai sānper un quelcdón ch'al s maravajja a vādder la

mī vècia (e ancāura beléssima) Rolleiflex... Ai é stè anc ed quī ch'i vlèven cunprèrta, anc par dāl zèffer ed tòtt rispèt, mo con mé an i é gnént da fèr, parché ala mī "vècia sgnàura" a i vói tròp bān.

Còsa? Cum ai ò fāt a scaterè cla fòto què a man stanca? Bān: mo con la machinténna digitèl, qualla che dāpp avair scate a la colèg con al conpiùter e int un spèll al zùg l'è fāt! Sé sé, mo vūt mètter? Con la Rolleiflex l'èra tòtta un'ètra stòria, mo prēmna ch'la vāga a finìr int al paniràn ed Cúccoli, t al sarè!

F. C.

La barachénna

Àl barachén di giornalèr, acsé bèli e mudèrni, quand tachènnli a cunparìr? A Bulāggna āli én nèdi vèrs al 1880. Una cunfairma la s vén dala *Gazzetta dell'Emilia* di 6 ed Mèrz dal 1880, in dov as lèz che a cal tānp pr' āl barachén di giornalèr bulgnīs ai é una gran carsmòggna. Pò ai é anc la nutèzzia ch'i én drī a tirèren só ónna int la piāza dal Žigànt, pròpi in fāza al Cantān di Fiùr. In sta manīra, al giornalèr che fén a alāura al stèva sānper a vānnder i sù giurnī in vatta a un bancatt apugè ala sanfasón lé sātta al pòrdg, al prà fèr al sò lavurìr int un mòd pió dezānt.

La barachénna pió famāusa d alāura la fó qualla di fradī *Cattaneo*, ch'i pòlen èser cunsidrè i prēmni giornalèr mudèren ed Bulāggna. L'èra ed banda dal Žigànt, lé dai "scalén dla Pòsta", pròpi sātta a dōvv adès ai é al Boletén dla Vitòria. Dāpp a socuànt ān la fó spustè da cl'ètra banda, quèsi sātta al lanpiān dla CIT.

Sti dū fradī, ch'i avèven l'òc' avanti e una gran óستا pr' al sò lavurìr, i fōnn i prēmni a inventèr al sarvézzi regolèr ed cunsaggna di pāc ed giurnī a tòtt i giornalèr e anc ed cunsaggna dal giurnèl a cà dai cliènt. La barachénna sò d lāur l'èra ónna dāl pió vèci e eleganti d Itāglia e la fó anc la prēmna a vānnder di giurnī franzīs, inglīs e tudèssc. Da cla barachénna che lé i èren aviè a dères cunvāgg di òmen pulèttic, di studiùs, leterè, artèsssta, spurtīv. Però, còme tòtt i quī

ed ste mānnd, anc cla bèla barachénna l'andè al gabariòt.

An i avanza che arcurdèr socuànt giornalèr bulgnīs cgnusó da tòtt. Ai èra *Carlucén*, con la barachénna al Dāu Tārr, gran canpiān ed bāl ala Filúzzi. Pò *Dolcezza*, ciamè acsé parché l'avèva dāu gran pizācher e al girèva cunpāgna un'anādra. *Bariaghénna*, ch'i i avèven dè ste scutmāi parché l'èra bròssc dala maténna ala sīra. L'ùlta giornalèra ch'a vói arcurdèr l'è la *Buntè* (*): l'èra una dunāza d un quintèl ch'l'avèva la barachénna int la piāza di Caldaren, amābil cme l'urtīga al cùl, ch'la litighèva con tòtt. Un quelcdón al prupunè anc ed ciamèrta *Cativèria*, mo an i fó gnint da fèr: *Buntè* l'èra nèda e *Buntè* la mòrs, dāpp avair fāt una gran litighè col dutāur ch'al l'avèva in cūra.

Šbraghirén

(*) S'a dān mānt a Gardenio Sabatini (pseudònim ed Gaetano Marchetti), int al līber "Quand la cmandèva la Carmaila", al dīs che la *Buntè* la s ciamèva pròpi Filomena Bontà e la fèva la giornalèra sātta al pòrdg dla Càsa d Arsprèmi. Al dīs anc che sātta un aspèt terèbbil e a un carāter scuntrāus e al'aparānza catīv, as arpiatèva un còr generāus, al pònt da vīver e murìr in misèria par psair dèr una man a chi in avèva bisāgg.

La strè

Dala cà in dōvv a stèva fén a trī ān indrī, ai èra una vèsssta lèrga e bèla: da una banda un zardén pòbblic, da cl'ètra, un pò dscòst, a se vdèva tòtt al vaird dal lèt ed Ragn. Par vādder tòtt quasst avèva però bisāgg ed mètrum dnanz al fnèster.

Invèzi int la cà in dōvv a stāg adèsa ai ò la tèvla dla cusénna pugè pròpi sātta ala fnèstra, siché dānca, anc sānza vlair, quand a sān a sèder par magnèr o lavurèr a vādd la strè ch'la pāsa, con una vultè lèrga, a zincuanta mèter da cà mī. Int al zānter dla cūrva ai é l'ingrès d na Scòla par l'Infanzia, Ešil e Nīd. Un pòc pió inānz ai é la farmè dal búss e, in fāza, un pèrc con di gran ālber unbrūs. Acsé, quand ala maténna a m mètt a sèder par fèr claziān, ai ò sātta ai ùc' la vétta d un pèz dal mī quartìr: i can coi sù padrón ch'i van fōra pr' al prēmni bisāgg dla

giurnèta; di anziàn che, pian pianén, i van vèrs àl banchén dal pèrc; dla zànt ch'i an fùria ch'i còrren vèrs al capolínnea, con la pòra ed pèrder al búss; e pò, sàuratótt, di ragazù anc indurmintè purtè, pió o manc cuntént, vèrs l'esìl. E, naturalmànt, i sù genitùr: ai é l arugànt, ch'l aríva col *Súvv*, o con un'ètra màchina gròsa, ch'al parcaggia in secàndda fila, fregàndsen ed càli ètri màchin o dal búss, ch'l é custràtt a andèr a pàs d òmen par purtèr la sò gròsa màsa ed là dala cùrva, sfrisiànd cla màchina parchegè mèl. Mo ai é anc al papà ch'l aríva in biziclatta con dû cínno, un scranén par dnanz e ón par d drí, tótt e trí bän quèrt, sàntza pòra dal fradd o dla piòva. Ai é la màma in muturén, ch'l aríva col fangén abrazè ai fianc, càsc par lí e càsc par ló. E àl màm furastùri, ch'ài aríven a pì o in búss, àl stanlànni culurè, coi fangén alígher ch'i sèlten dnanz a làur.

Dnanz al rastlén dla scòla l é tótt un scanbi ed salùt stra i grand, quí ch'i aríven e quí ch'i van ví, e stra i ragazù, ch'i còrren insàmm vèrs l ingrès.

Pò un bès mandè e arzvó atravèrs la vidrè e ví, scadagnón vèrs la sò giornèta: ed fadìga e inpàgn pr i grand, ed zùg e spinsiratazza pr i fangén.

la Nòccia d Bastèl

Al mì Quadrilatero

Al zànter ed Bulàggna al s ciàma *Quadrilatero* e l é un sít con dānter al marchè pió antìg e un sinifili ed strè vèci cme al cócc. A v cānt quall ch'l é stè al "mì" *Quadrilatero* par di àn.

Sóbbit dàpp ala guèra, nuèter a stèven ed cà int la *via Sant'Andrea*, una stradlénna cinulénn a meza strè stra la ví Republichèna (adès la s ciàma *via Augusto Righi*) e la Piazzòla. *via Sant'Andrea* l'avèva dû nómmer dspèra: trí e zéncv (al nómmer ón as vadd ch'al s èra pèrs) e dû nómmer pèra: al dû e al quàter e nuèter a stèven al dû. La cà la n avèva gnént ed spezièl a guardèr la par d fòra, mo dānter l'avèva una stòria milenèria. Par prémm quèl, in canténna ai èra un bató ed matunzén esagonèl ch'i tstimugnèven che lé ai èra stè un pòst ed guèrdia rumàn (al le déss un espèrt). In vatta al purtān dla lòza ai èra al sémmbol dla Craùs, saggn che

int al mèll e sizānt e sbléssga l'èra stè un cunvānt ed sòr; int àl dāu pòrt ai èra dû batùc' a tèsta ed leān, pròpi bî e fāt cum vā.

Tótt int una vòlta i mudénn nómme ala strè, ch'la dvintè *via Agamennone Zappoli*. Pruvè d imazinèruv una strè d arìsg quàter nómmer con un nómme acsé lóng. Acsé andénn a vādder chi fòss mài ste "Carneade" e acsé a vgnénn a savair ch'l èra stè un dramatùrg dvintè famàus pr una cumèdia, sàul ch'l'èra intitolè "*L'otto agosto, ovvero la cacciata degli austriaci da Bologna*" (1): lóng al nómme, lóng al tétol dal drāma... cùrta cùrta la strè. Però lé atais ai era "*Piazza Otto Agosto*" e alāura as capéss incòsa.

La sradlénna la fò bunbardè con inción dān, parchè la bāmbba la n stiupé brìsa. Quí dla Cmóinna i i apugénn in vatta socuanti balén ed pāja, gíossst parchè la n avéss da stiupèr par dsgrāzia ciapandi cānter. Una maténna mì pèder l andé fòra pr andèr a lavurèr (l èra Chèp-staziān a Curdgèla) e al turné sóbbit in cà digānd che un inbarièg al s èra indurmintè in vatta ai balén, e acsé a pinsénn che al peréccuel l èra finé. La stradlénna la finèva da una pèrt (dai nómmer èlt) in *Via Alessandrini*, propri in drétt ala calè dal Canèl di Placàn (*conciapelli*), che quand ai èra l'aria bàsa prémma dla piòva ai vgnèva só una pòzza ch'la t cavèva al fiè. Un'ètra pòzza l'èra qualla dal savān fāt dalla *Ditta Malmusi e Gentili* ch'l'era lé atais, mo un puctén pió in là.

Da cl'ètra pèrt *via Sant'Andrea* la finèva in *via Zini* (adès l'é *via Venturini*, un èter "Carneade") (2). Da cla pèrt che lé invèzi, ai vgnèva al prufómme dal cafà tustè dla Ditta Segafrèdo, ch'l'èra in Galíra Vècia, lé dala Madòna dla Piògia. Ecco, quasst l é stè al mì teritòri da cinéina.

Só par *via Alessandrini* ai èra un'arvindrìs, con dānter dāl pió fāti zangàtel... che gnanc i puvrètt i i arénn cunprè! Šlargānds un puctén, mo mégga dimónndi, int al spìguel da *via Alessandrini*, *via Moline* e ví Republichèna ai èra l'edéccola: un baracòt ed lamíra tgnó insàmm con "al fil d fèr d rām", cum al gèva l umarén di giornì ch'al parèva sänper un puctén bvó. A man drétt par ví Republichèna

èra dāl butaig. Ai èra: al lardaròl chèr, parchè l'èra una butéiga lósstra e natta. Pò al pastizìr Gentilini, al cartulèr, e pió in là al *Bar del Rosso*, pò al bchèr e dàpp cl èter lardaròl, pò al tabachèr (al sgnèr Adriano), al drughìr, la latèra, e int al spìguel con *via Zini*, lé dala mistuchinèra, ai èra al sgnèr Dante, al furnèr.

La mistuchinèra l'èra una vècia, èlta cunpāna un cumā e paísa... giān pūr cme un cumā. L'avèva sänper indòs un grinbèl bianc... ch'al tirèva vèrs al bartén. Ai pì di scalfarùt ed lèna gròsa e i zòcuel ed laggn; sàura àl spāl socuànt sialén ed divèrs culùr, ón in vatta a cl èter; la purtèva di míz gvant con àl dīda fòra par prilèr àl mistuchénini ed farénna ed castāgn. Cum àli èren bōni cal mistuchénini!

Mì mèder la n vlèva brìsa che mé a i magnéss, parchè la gèva che la vcéina la druvèva al spudac' par tgnìri insàmm e al n'èra brìsa igènic, mo sóbbit dàpp la guèra csa vlív ch'al fòss un pòc ed spudac', e pò i èren in vatta al fugān con la brèsa e i s disinfetèven con al chèld.

È, la latèra! Mé ai èra fiòla ónnica e mèder, pèder e nòna i èren tótt atāc a mé par tgnìrum d òc' (mé pò ai èra una bōna ragazòla e anc un puctén quajàinna) e i n um lasèven mài andèr a fèr un girtén d intāurn a cà. L ónnic divertimānt l èra andèr a tór al lāt. Mì nòna la m dèva i sòld e mé ví in fùria, zà pr àl schèl. Arivèva in latarì sàntza butéggia (una vòlta la i vlèva, cunpāna la chèrta blú dal zóccher). Acsé a turnèva in cà e mì nòna la m gèva:

- *Fāt bän méttèr al lāt int un scartòz, st'ètra vòlta!* - (la n psèva brìsa imazinères che un dé al lāt al srèv stè vindó int i *tetrapac*, che ala fén i én pò di scartùz).

In *via Zini* l'ustarì l'èra un sít cum vā: mài vāus èlti, mài gnént da dír. Pròpi a pòst: al n èra brìsa un probléma pasèri dnanz o andèr a cunprèr al māsst da bàvver con i marón par San Lócca.

Ècco: quasst l èra al mì *Quadrilatero* personèl ed pinéina ed 7/8 àn.

Marisa Bencivenni

(1) Ste dramān patriòtic l andé in sèna al'Arena del Sole gnanc un mais dàpp ala batāglia di 8 d agásst 1848. I urganizadùr i ténsen fèr un cartèl in dóvv ai èra spieghè che "*i figuranti che impersonano i sol-*

dati austriaci sono bolognesi di sicura fede patriottica" e quasas parché al pòbblic l'èra cunpòst ed popolàn piotòst animùs che in gran pèrt i avèven cunbatò càntr ai tugnén al mais prèmma e che sàul int al vadder càl divìs bianchi ai vgnèva al sangv ala tèsta. Agamennone Zappoli (Bulàggna 1810 - Nervi 1853), scritàur, autàur ed cumèdi e patriòta, al partezipé ai muvimént dal 1831 e dal 1848-49. Al fò cundanè, méss in parsàn e liberè pùc mìs prèmma ch'al muréss.

(2) Federico Venturini (Bulàggna 1813 - Venèzia 1849) al fò avuchèt, patriòta e diretàur dal giornèl "*Il Povero*". Al fò ón di cunbatént di 8 d agàsst 1848 e int la difaìsa dla Repòbblica Rumèna.

Stàl nutèzzi àli én tràti da: *M. Fanti - Le vie di Bologna, saggio di toponomastica storica - Comune di Bologna - Istituto per la Storia di Bologna, 2000.*

Al mî Caranvèl ed Zänt

- *Dmanndga, s'an piòv brîsa, andän a Zänt al Caranvèl!* - I um gèva un bèl dé mî nòn.

Pr un ragazòl, un ragazòl cuntadén di ân zincuanta, l'èra una nôva fòra dal urdinèri. Sé parché, alàura, a stèva int una fraziunzénna d Arzlè, Caşadío, pròpi in mèz ala Bâsa, in dóvv cèri vòlt ai èra ucaşiàn ed psair andèr int un mând ch'al parèva tant luntàn, e psair tuchèr con man la vaira ziviltè.

Al vèner a tachèva bèle a şlumèr al zîl, anc se mî mèder, con giudèzzi, l'um fèva nutèr che al tänp l arèv psó mudèr tanti vòlt prèmma dla dmanndga tant ataişa. Che, fenalmänt, l'arivèva. As magnèva prèmma dal sòlit urèri, parché a Zänt a i avèven d'andèr in biziclatta, e l'èra dscòst pió ed vént chilòmeter. Anc s'ai èra al sàul, l'âria ed febrèr la pzighèva e mî mèder l'um fèva crûver in manîra esagerè, arcmandàndum d an cavèrum mâi, pr inción mutîv, la bratta. Mî nòn l'èra bèle in ataişa int l'èra.

- *Arcòrdet ed tôr la scâtla!* - I um şvarsleva da fòra.

Fenalmänt ai èra in âurden e ló l um carghèva in vatta al canân dla biziclatta, ch'l avèva prèmma inbuté pulidén. A şbindlón dala spâla manzénna l avèva la caparèla che, tòtt int un mumänt, al fèva frulèr cme un torèro, arvujànd tòtt e dû int una vòlta sàul. Tòtt inbacuchè e uné int l'inbutidûra, as partèva cme un cavalîr ónnic.

Par mé al Caranvèl al tachèva in cal mumänt, parché al viâz l'èra bèle una

aventûra. Prèst as arivèva al èrzen a man drètta ed Ragn, atais al bâurg filibustièr ed Melacâpa, che però l'avanzèva ardupè ala véssta, esànd in barlaida. La strè che, andànd in zà e in là, la s arèv purtè vèrs al nòrrd, l'èra la ví däl Lâm, qualla che, dâpp la pòrta medievèl e partigèna ed Bulàggna, la s ciâma ví Žanèrdi. Al fiómm al s arèv fât cunpagnî par di lóng pîz ed strè, fèn al arîv. La canpâgna d atâuren l'èra nûda, mo bèla l istâss, grandiaûsa int al sò arpôs invèrnèl. Int ä l bulè al'òra la brénna l'invidèva a n dèri brîsa tròpa cunfidänza, mo mé a m fidèva dl'esperianza dal nòn. I s fèven cunpagnî ä l bajarî di can däl cà di cuntadén, i cant di gâl, e i guèrd maraviè däl liver. Quand a pasèven atais ala cà ch'l'èra stè l'últma dla nostra famajja patriarchèl, fèn a ventedâu parsàn, al nòn al şmitèva ed stufilèr.

Fenalmänt as arivèva al Bòsc ed Talón, che mé a cgnusèva bän parché a i andèva con mî pèder al tänp dla câzia. Al bòsc l'èra travarsè da un vièl lunghéssum, fianchegè da däl quèrz secolèr. L'èra un mând afadè, scûr e silenziâus, ch'al mitèva un pòc ed tamma. Dâpp un pòc, a man stanca, ai èra una gran avèrta, con in mèz una vélla, granda e maestâusa, zircundè da un rezènt pèn ed cavâl.

- *L'è la vélla dal Cânt Talón!* - I um gèva al nòn.

Al dé d incû al bòsc an i é pió, int i ân S-santa al fò şbanchè par tirèr só un zucarifèzzi, inóttit e asûrd. In fânnd al vièl, ch'l é avanzè tèl e quèl anc adès, as tachèva a vadder la lûs dal sàul e ä l cà ed Şvultè d Ragn (*). Par la mî inpazénzia l'èra cme turnèr ala vétta: pùc minûd e ecco Castèl d Èrzel, pajais sänza tänp. Dâpp quâter chilòmeter arivèven ala Pîv ed Zänt, con ä l sâu quâter pòrt medievèl. Atravèrs la pòrta Bulàggna as andèva dänter a un mând fantâstic, con i pòrdg, dimónndi ancâura ed lagg, ch'i stèven lé a prutèzer i què e la zänt, cme un furzîr ch'al cuntén i sù tesòr.

Fòra dal zänter la strè la vultèva da sîra e la se şlarchèva, con däl bèli caşlérini in fila ed zà e d là. Al nòn, urgugliâus, l'um spieghè che, int ónna ed càl cà, ai stèva Franzàss Cavécc', vant e glòria dal spòrrt bulgnaiş, ch'l'èra alâura canpiàn d Euròpa di pîs mâsum, rà dal nôv Palaspòrrt ed Piâza Azarîta. Ragn al separèva la Pîv da

Zänt, e la pruvénzia ed Bulàggna da qualla ed Frèra. Al nòn al fadighèva dimónndi a fèr la râta, mo una vòlta in vatta al pânt, as psèva bèle sénter al şgunbéi dal Caranvèl.

Lasè la biziclatta int ón di depòsit, che pr al Caranvèl i fèven i bajûc, mé e al nòn a s avièven vèrs la ví prinzipèl dla zitè, st mänter ch'ai carsèva la zänt, al tananâi e la confusiàn. Stra i palâz antîg, só in èlt, as tachèva a vadder ä l zèmm di càr mascherè. Pió a s asvinèven e pió mé ai èra inspuré, strècc ala man dal nòn.

Al zircuît dal Caranvèl l'èra una bòlgia infernèl: zänt in mâscra, cínno ed tòtti äli etè lasè lébber ed córrer dapartòtt, curiändel, strèl filanti, scòpi ed cic-ciâc e pò ... i càr! Enòrum, incubènt, altéssum, con i banbûz ch'i s muvèven, e quand i s abasèven fèn vèrs tèra, am èra d avîs ch'i um vlèssen purtèr sîg. Mî nòn l'um vlèva mètter in vatta a ón ed chi càr, mo mé a n in vlèva brîsa savair. Âultr a avair pòra d andèr la só, mé avèva un'ètra mîra: dai càr, ed tant in tant, i tirèven däl manè ed caramèl, un quèl incredèbbil e fantâstic. Al curâg' l'um vgnè tòtt int na vòlta: a lasè al nòn al quèrc' dla scâtla da schèrp e am cazè int la curänt. Ai èra da fèr ä l şgumtè, cucèr, şvarsler, par cuncuistèr cal regâl, ch'al vgnèva tòlt só insämm a däl manè ed curiändel e pällver.

Al dâpp-mezdé al pasèva in fûria, mé a tgnèva drî al "mî" càr, guardè a véssta dal nòn che, a un zèrt pònt, l'um fèva saggn ch'l'èra âura ed turnèr vèrs cà. L'èra cme lasèr una bèla fòla, mo mé, sudè e scalmanè, a m cunsulèva guardànd la mî scâtla quèsi pénnna ed caramèl.

Prèst la caparèla dal nòn la m arvujèva un'ètra vòlta, riparàndum dal fradd dla sîra. A srènn arivè a cà a bûr. St mänter, dal pânt ed Ragn, a psèven anc sénter, un pòc stóffa, la vâus dal Caranvèl.

Renzo Fantoni

(trad. in bulgnaiş dala Nócchia d Bastèl)
(*) As tràta dla burghè ed *Volta Reno*, che una vòlta l'èra ciamè San Dunén.

Dâu ciâcher in famajja

La stmèna pasè vèrs sîra, una sîra fradda e ómmda cómm al câpita spass in ste stasàn, a m truvèva in prinzèppi ed Stra Mazâur pròpi lé sâtta ä l Dâu

Tàrr. Pôca zânt in gîr, anc par vî dl urèri, quèsi àura ed zanna; mé, sánza fûria, a m sán farmè a guardèr tòtti càl bèli còs che un bulgnais an se stoffa mai d amirèr: la sfilare di palâz antîg ed Stra San Vidèl, Zambôni, Stra Mazâur coi sù pôrdg elegânt, la Mercanzî, la Cîsa ed San Bartelmî e anc, parchè nâ, l'impunânza di palazón ed Via Rizòl col sò slèrg ch'at lâsa vâdder una fatta dal Palâz Comunèl. Gnînta ed nôv, mo sânpèr un piašair pr i mî ûc'.

A un zêrt mumânt ai ò sintó dâu vâus, mo lé d intâuren an i êra inción, vâus da dôna che âl vgnèven dal'èlta e che âl s ciamèven par nómm, Nèlli e Gâri. Ai ò guardè pr âria e ai ho capè che âli èren âl Dâu Tàrr, che pr esèr mudèrni cómm i ragâz d adès, fra d lâur i én Robi, Luci, Terri, Maic invèzi che Roberto, Lucia, Teresa, Michele etecètera.

Alâura sánza vlair fèr al fecanès, però con tant intarès, ai ho scultè âl ciâcher dla Gari e dla Nèlli.

- *Dî só, Nèlli, dît té ch'a l avâmen schivè al cîvis?*

- *Odío, mé a spêr ed sé, anc se una quaranténna ed chi bistiôn i én lé in depòsit da una ciôpa d ân.*

- *Té pânza che a mé am dêva bèle fastîdi chi azidént sânpèr grând, quí con l urganén a metè, cómm al tragg' e al g'nòv, che quand i pâsen qué sâtta una quèica sgaruè int i pî i s la dan; e sti gran inteligentón i an pinsè ed fèren di èter anc piò grand.*

- *Guèrda però Gari, che i an riuné dâl cumisiân, i han fât di stûdi e di prugèt par dezîder ed dèr al nulaôsta.*

- *Mo se invèzi ed tèvel tânni con tant inžgnîr, tècnic, architètt, espèrt ed traspòrt e viabilitè i avèssen ciamè un muradâur o un falegnâm, un artigian ed quí ch'i han sânpèr al mèter in bisâca, tòtt i stûdi e i prugèt i srèn bèle arivè ed cò: bastèva méttres lé a chinén a misurèr la largazza ed Stra Mazâur e San Vidèl par vâdder che quand ai pasèva al cîvis a i avanzèva arîsg un smass ed zà e un smass ed là; e l êra asè un tramlòt o una sbandadénna par sbâter cânter i nûster pî e quí di pôrdg, sánza dîr pò dla tarmarî e dâl vibraziân che sti bistiôn i trasmetten al clâin e ai palâz.*

- *Pânza té che in tòtt al mânn, dâto che âl mâchin âl crâssen sânpèr de pió, int âl zitè i zairchen ed fèr dâl strè pió*

lèrghi pusébbil, par vîd che al tràfic al séppa pió scurâvvel e sicûr. Qué a Bulâggna, zitè antîga e medievèl, avân fât al'incuntrèri: defâti, in càl pôchi strè lèrghi a dispusiziân, cómm la vî Emèggia fôra ed Mazîni, vî Inèrio, vî dei Mille, vî Marconi ai é stè tirè só dâl barîri e di merciapî, pròpi int al mèz, ogni zânt o dušânt mèter, col bèl risultè che adès âli én ardótti come la Nusadèla e la Fundâza; pr an dîr dal malépp, dal casén e dal dstûrb creè ai pôver zitadén ch'i stan in zòna, e con dâl procesiân ed mâchin ch'i n finèssen mâi.

- *Té alâura et vrèss dîr che la nôstra inteligianza la s à fât fèr di autobus sânpèr pió grand par fèri viazèr in dâl strè sânpèr pió strécchi? Dît ch'la séppa andè pròpi acsé? - Sé, pròpi acsé, a t al pôs garantîr! Mo al pió bèl l é che ste gran prugèt l é andè a tarsâc, e a s catân con dâl strè ch'âl pèren di sintirén e a n sò quant cîvis, bèle paghè con dâl zintunèra ed mièra d eurini, che inción i vòl pió a man, a meno che an i sèlta fôra un èter Gèrri. E la n é mégga finè qué, parchè adès ai é anc al pipelmûver!*

- *Al píppel còsa? Mo che rôba êla?*

- *L é un nôv mèz ed traspòrt zitadén ch'a n ò gnanc capé s'l é un tranvâi, un autobus, una liturénna o un trenén ch'al sêrúv par purtèr la zânt dala staziân zentrèl al aeropòrt e vicevèrsa.*

- *Mo an i é bèle la línnea BLQ a fèr ste sarvézzi?*

- *Sé, sé mo.... vût mètter? E a propòsit chi sâ mâi parché i n dan pió al sò nómm a sti afèri: invèzi ed ciamèri in sta manîra stravaganta, come cîvis e pipelmûver, parché i n dròven brîsa al sò nómm?*

- *Sèt, Nèlli, che air ai ò sintó ón, ch'al stá fôra ed San Flîs, vèrs al sbdèl Mazâur, che al gèva che ló al vadd a pasèr i autobus dl aeropòrt e, quand i én cârg, in vâtta ai é al mâsum quatòrg' o quénng' pasegèr? T pèr a té ch'al séppa al chès d andè a spânnder ètri zintunèra ed mièra d éuro pr un sarvézzi che inción sént al bisâgn e par zónta col câs comunèl vûdi stravûdi? Mo quant srèni mâi i furastîr ch'i ariven in reoplân e i van in staziân o i zitadén che dala staziân i van al aeropòrt in chèp a una giurnèta? E nuèter a i dân al pipelmûver...? N in avaggna brîsa avó asè dal cîvis?*

- *Chèra la mî surlénna, mé a n sò csa dîret... ma ocio, tîret un pôc in dânter con la tô bès ed selenite, parchè é drî a arivèr un bistiân d un g'nòv e a n vrèvv brîsa che a t dèss un èter sgarviôt.*

Elio Evangelisti

La siânza di nûster vîc'

Spâgna (*Medicago sativa*) - erba medica, erba spagna, pianta da prati artificiali assai gradita da ogni genere di bestiame.

Spailta (*Triticum monococcum*) - spelta, farro piccolo, sorta di biada simile al farro, da cui differisce per essere più restosa e più lopposa.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese.*

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biânnda

Nómmer 112 dal 2012

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpan

Dsègnn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolfgang)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertè Sèra**

Strulgân eletrònica: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almânc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Al dizionèri ed riferimânt par càl paròl ch'âli én difèzzil da capîr l é quasst:

Lepri - Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÂN

ITAGLIÂN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

